

Снимил: Андрей Гиновски

БЛАГОЈА ДРНКОВ

СИТЕ ЛИЦА

6 АКТУЕЛ 2 ноември 2001

Човекот со чие име е врзано организираното филмско производство во Македонија по Втората светска војна, човекот кој во својата документација поседува над 50 илјади фотографии, човекот кој секогаш успева да го следи времето и да го работи она што го сака, човекот кој за себе остава огромно богатство што во себе го вклучува и богатиот животен век, човекот кој ги преживеа сите војни - и Првата светска до последнава што уште трае - Благоја Дрнков, денес се уште низ објективот го „фака“ и го замрзнува мигот. И го гледа она што не се гледа. Мајсторот на црно-белата фотографија и трговец стана уметник, а овој пат во АКТУЕЛ, раскажувајќи го својот животен век, потсетува на некои други матни времиња премногу слични со овие, сегашниве. Но, потсетува и на радоста на творењето, како единствен вистински магус за еден човек кој мисли, живее и работи како уметник

Емилија Евтимова

● Кога првпат се сретнавте со она што подоцна ќе стане Ваша единствена и вечно свежа fascinacija, магијата - фотографија?

- Со фотографијата почнав да се занимавам многу рано, од својата деветта година. Во тоа време се продаваа пресечени делчиња од филмовите на големите компании. Тоа, всушност, беа „рестлови“ и се продаваа по дваесетина негати-

тиви. Тогаш имаше и една фотохартија - целуидин, која се експонираше на сонце. Тоа беше, всушност, првата примитивна фотографија со која јас се занимавав, правејќи фотографии од парчињата филмови. Никогаш не сум имал некаква замисла дека фотографијата ќе ми стане професија. Кога имав десет години татко ми викна фотограф да направи семејна слика со сестрите. Фотографот дојде, не намести, го постави црното платно, па сиркаше, па не

подметуваше... Го доживеав како некој магепсник од кого бев fasciniran. Таа магија и тој човек влегоа во мене и останана до денес - цел живот. Сепак, и тогаш не замислував дека тоа ќе ми биде професија. Во трети клас гимназија, што соодветствува на денешно седмо одделение, учевме физика. Професорот по физика Михајло Живковиќ сфати дека јас сум заинтересиран за физиката, бидејќи секогаш правев макети за сите нешта што ги изучувавме.

НА МАЈСТОРОТ

Тој знаеше дека ме интересираат фотографии и, еден ден, на крајот на годината, кога требаше да одиме на излет во Нерези, ми рече да го земам неговиот фотоапарат и да сликам на излетот. А потоа ми рече дека ќе одиме кај него да ми покаже како се развиваат вистинските фотографии. Тоа ме направи многу среќен. Тогаш ја запознав вистинската фотографија.

● **Како се живееше тогаш? Дали можете да ги реализирате желбите и афинитетите?**

- Во тоа време, кога бев трети клас гимназија, поради сиромаштијата татко ми не можеше веќе да ме школува. Сепак, класната му сугерираше дека треба да завршам барем четврти клас и му вети дека таа ќе ми најде работа. Па така, почнав да им носам ручек на двајца доктори. Тоа ми помогна да го завршам четвртиот клас. И потоа животот ми појде во друга насока - станав механичар. Но, тоа некога не ми одеше, не поради тоа што не бев талентиран, туку поради околностите со мајсторите. Продолжив со една друга професија - помошник во книжарница. Спроти дуќанот едни Германци отворија фото-трговија, каде што продаваа фотоапарати и цела опрема за фотографии. Кај нив јас купував хартија и плочи. Газдата сфати дека сакам апарат и ми понуди да си купам еден на отплата. Јас бев пресреќен. Спочнав да фотографирам. Снимајќи така, сфатив дека е важно на сликата да се гледа и некаков убав пејзаж. Тогаш почнав да сликам само пејзажи и да им ги покажувам убавините на другите луѓе. Всушност, тоа го правам целиот мој живот. Идејата ми е да им ја покажам мојата убава земја - Македонија - на сите други луѓе. Тоа е мојата животна филозофија.

● **Сепак, познато е дека и трговијата имала важно место во Вашиот живот...**

- Ми се укажа можност да го продолжам школувањето. Се запишав во Вишата трговска школа, каде што се обучив за сметководство, за кореспонденција и за сите оние

клучни работи во трговијата. Вишата школа ја завршив во 1932 година. Потоа се вработив како книговодител во една влечкарска задруга. Тоа некако ми изгледаше здодевно - да правам сметки и цел ден да седам во канцеларија. Тогаш во близина на задругата се отвори еден дуќан за трговија со фотографски материјали и јас на газдата му се понудив да му го водам книговодството како хонорарец. За кратко време тој сфати дека му треба, ми даде повисока плата и ме покани да бидам и раководител на дуќанот. Јас со радост прифатив, бидејќи конечно дојдов во царството на фотографијата. Почувствував дека сум на свое. Во овој дуќан имаше една камера од 9,5 мм и почнав да работам со неа.

● **Што снимивте со неа? Кој е Вашиот прв филм?**

- Првиот филм што го снимив е *Борба со џешли*, кој, за жал, се загуби. Потоа снимив една католичка процесија и тој филм, од 1932 година, се наоѓа во архивот на Кинотеката на Македонија. Тогаш во светот се појави и камерата од 8 мм и јас ја купив за нашиот дуќан. Почнав да снимам и со неа. Освен што фотографирав, почнав да снимам разни обичаи, како што е на пример Галичката свадба, жетви, свадби, сите наши адети, на пример за Гурѓовден и слично. Ми се собра голем материјал. Во 1938 година со **Ферчо Стојанов**, зетот на **Киро Глигоров**, кој ми беше исто

● **Кога имав десет години татко ми викна фотограф. Тој дојде, нè намести, го постави црното платно, па сиркаше, па нè подместуваше... Го доживеав како некој маѓепсник, од кој бев фасциниран. Таа маѓија и тој човек влегоа во мене и останана до денес - цел живот**

така пријател, станавме ортаци и го купивме дуќанот. Да се вратам на снимениот материјал. Истата година имаше студентска колонија во Охрид каде што, заедно со Киро Глигоров, дојде целата студентарија од тоа време. Тогаш им го покажав целиот снимен материјал и тоа е првата публика што ги виде тие филмови. Кога почна војната, во 1941 година, Германците ми го ограбија дуќанот заедно со снимениот материјал, што за мене претставуваше ненадоместлива штета. Сепак, остана еден материјал - свадбата на Ферчо, со сестра му на Киро Глигоров, во Штип. И овој филм се наоѓа во Кинотеката на Македонија.

● **Што се случуваше за време на окупацијата? Дали и тогаш работевте?**

- За време на окупацијата јас бев борец, меѓутоа - скриен. Германците доагаа во мојот дуќан и имаа доверба во мене. Го убедив командантот да ми ги даде броевите на воената пошта на единиците што беа присутни во Македонија, со образложение дека ми се потребни за да им ги испратам фотографиите. Тој ми поверува и така јас во секој миг знаев каде и кога некоја германска единица се движи. Си-

те тие податоци им ги пренесував на борците. Исто така, имав пријател Германец кој беше телефонист во поштата, за кого подоцна се утврди дека е антихитлеровец. И тој помагаше со информации.

● **Кога му се приклучивте на комунистичкото движење?**

- Морам да кажам дека на антифашистичкото движење му се приклучив уште од мојата 17.-18. година, иако не бев комунист. Јас, всушност, се борев за Македонија. Меѓутоа, тогаш сфатив дека комунистичкото движење ќе ни овозможи да ја оствариме таа борба за Македонија. А член на Партијата станав во 1952 година. Да се вратам на 1941 година, кога Бугарите влегоа во Македонија. Еден ден, шетајќи со сопругата низ паркот, кога јас фотографирав и снимајќи, најдовме на **цар Борис**, кој тогаш дојде во Скопје. Околинскиот директор ме претстави на царот и ме замоли да го сликам и да го снимам. А јас знаев дека немам филм ниту во камерата ниту во апаратот. Сепак, инсценирав снимање. Истовремено, не смеев да го покажам фотоапаратот бидејќи беше марка *Лајка*, од советско производство. На крајот сè се заврши

добро, но м
жал што н
таа средба.
● Војн
сè уште г

добро, но мене сè уште ми е жал што немам документ од таа средба.

● **Војната заврши, Вие сè уште го имавте дуканот на фотоматеријали. Што стана по ослободувањето?**

- По ослободувањето Киро Глигоров го назначија за министер. Тој требаше да одреди кој ќе биде првиот директор на *Филмската дирекција на Македонија - ФИДИМА*. Негов помошник беше **Апостол Шатев**, оној истиот мој другар со кого го направивме детското кино во детството. Па така, тие решија, познавајќи ме, јас да бидам првиот директор на *ФИДИМА*. Го затворив дуканот за да ѝ се посветам на оваа работа. Мојата идеја беше да го развијам филмското производство кај нас, а станав и првиот дописник на *Филмске новости* од Македонија. Треба да споменам нешто што го испуштив. Пред војната, како и сите фотографии од Македонија, кај мене во дуканот доаѓаше и **Милтон Манаки**. Во 1939 година, кога Италијанците по грешка ја бомбардираа Битола, отидов таму со еден новинар. Тогаш се сретнав со Манаки и тој ми ги покажа сите материјали што ги имаше снимено. Му реков да ги скрие поради матните времиња и да ги сочува. Се разбира, по ослободувањето се открија тие драгоцените материјали.

● **Раскажувате за Вашето „филмско“ време.**

Каде научивте како се прават филмови?

- Во 1948 година на сојузно ниво беше решено да се испратат луѓе од Македонија и од сите републики на специјализација во познатите студија *Барандоф* во Прага, Чешка. Меѓу нив бев и јас. Мојот престој во Прага значеше впивање на огромното уметничко богатство што го среќавав таму. За ништо друго немав време. Таму се запознав со професорот по фотографија на Академијата во Прага, **Карел Плицка**, кој се воодушеви од моите фотографии од Македонија. Со професор Плицка одевме заедно да фотографираме и тој го користеше секој миг за да ми пренесе нешто од неговото богато познавање и искуство во врска со фотографијата. Тој ми објасни што е тоа композиција и ме упати на композицијата на **Тинторето**. За него Тинторето беше најголемиот мајстор на композицијата. До ден денес во мојата библиотека стои книгата на Тинторето.

● **Колку Вашето искуство од Чешка успеавте да им го пренесете на нашите идни филмазии?**

- Кога се вратив од Чешка, држејќи предавања, се обидував да го пренесам сето тоа што го научив таму. И тогаш станав првиот официјален македонски режисер за документарни филмови. Па така, јас сум автор на првиот македонски документарен филм *Идните чувари на народното здравје*. Потоа почна да се развива филмското производство кај нас.

Во 1950 година за мене во *Варгар филм* стана неиздржливо. Не ми дозволуваа да работам, гледаа да ме истиснат, беше голема борба. Доживував големи сопки. Сета работа кулминираше кога сфатив дека луѓето добиваа работа со

**Блаже Ристовски, академик:
СИМБОЛ НА УМЕТНИЧКАТА
ФОТОГРАФИЈА ВО МАКЕДОНИЈА**

● **Благоја Дрнков, со неговата Македонија, на еден нему својствен вехементен начин ги фиксирал стапките на времето, ликот на историскиот миг во послениве седум децении. Така, за сите идни генерации Македонци и на сите меридијани на светот тој им завешта автентично уметничко сведоштво за една Македонија видена низ неговата диоптрија. Веќе пет децении Благоја Дрнков во моите очи ја симболизира уметничката фотографија во Македонија.**

**Мишо Самоиловски, снимател:
ЕДЕН ОД НАЈЗНАЧАЈНИТЕ ЗА
НАШАТА КИНЕМАТОГРАФИЈА**

● **Благоја Дрнков го запознав во 1948 година, кога, есента, дојдов во „Вардар филм“. Веднаш потоа го снимивме првиот македонски долготражен филм „11 Октомври“, каде режисер беше Дрнков, а снимател Трајче Попов. Со него работев на неколку филмови, додека беше во „Вардар филм“. Го паметам кога бев дете. Тој имаше дукан за фотоапарати, а првпат го видов како снима кога бев ученик во гимназија. Дрнков е личност која е меѓу првите организатори на македонското филмско производство. Човек кој многу ја сака и ја знае фотографијата и многу е пријатен за работа. Тој многу ме сакаше и ме почитуваше и е преполн со знаење. Секако дека тој зад себе остава многу документи за нашата земја, што е огромно богатство. Во македонската кинематографија има навистина големи траги и Дрнков е една од ретките личности што многу значи за нашата филмска уметност и за фотографијата.**

поткуп и преку пријателства, а не според квалитетот.

● **Сепак, зошто го напуштивте филмот?**

- Филмот го напуштив бидејќи видов дека беа изневерени моите најискрени чувства и желби да правиме производство. По сите споменати случувања не можев веќе да издржам. И тогаш и сега мислам дека во *Варгар филм* уште во зародиш е направена грешка, исто како што денес постапуваат луѓето што се на власт. Затоа, и денес *Варгар филм* е на работ на пропаста.

● **Што работевте во времето на Вашиот ангажман во Етнолошкиот музеј и потоа?**

- Четири години поминав во Етнолошки музеј. За тоа време снимив околу 5.000 фо-

тографии низ Македонија - огромно богатство, кое го поседува Музејот, а секако и неколку етнолошки филмови. А во 1958 година се вратив во *Варгар филм* и направив неколку филмови. Меѓу нив се и *Изморениот џајник* и *Маврово се траги*. Направив уште три-четири филмови но, видов - не видов, повторно заминав. Овој пат во *Извршен совет*, како државен фотограф и снимател. Таму добив можност да работам според моите идеи - слободно. Во *Извршен совет* поминав четири години, во периодот од 1960 до 1964 година. За тоа време сработив 6-7 илјади фотографии за развојот на Македонија, од секој аспект. Снимив и неколку филмови. Поседувам филмски запис за прогласувањето на автокефалноста на Македонската православна црква. Јас бев единствениот то имаше можност да го документира тој чин. Има една случка врзана за овој настан. На шега го убедив **владиката Доситеј** да влезам внатре, велејќи му дека јас сум владика и патријарх за фотографи-

● **Еден ден, шетајќи се со сопругата низ паркот, кога јас фотографирав и снимав, наидовме на цар Борис, кој тогаш дојде во Скопје. Околинскиот директор ме претстави на царот и ме замоли да го сликам и даа го снимам. А јас знаев дека немам филм ниту во камерата ниту во апаратот. Сепак, инсценирав снимање, а сè уште ми е жал што немам документ од таа средба**

ја, покажувајќи му го светломерот што висеше на мојот врат. Тој се насмевна, ме благослови и ме пушти внатре.

● **Да се вратиме на филмот. Меѓу филмските работници во Македонија постои мислење дека филмското производство кај нас отсекогаш било потиснувано за сметка на авторите од другите делови на поранешна Југославија. Што мислите Вие?**

- Можеби постои такво мислење кај некои луѓе, но генерално мислам дека не е баш така. Знам какви беа односите со *Комитетот за кинематографија* на сојузно ниво. Тие навистина не почитуваа. Сепак, јасно беше дека нивните можности и услови беа поголеми. И авторите и условите во Белград и во Загреб беа поголеми. Сепак ние, иако примитивни, успевавме да се вклучиме.

По 1964 година тогашниот директор на Телевизија Скопје, **Иван Тошевски**, ме покани да работам таму. Таму останав до 1969 година, кога конечно се пензионирав. Оттогаш работам исклучиво фотографија.

● **Дали за време на сите тие Ваши лични превирања фотографирате?**

- Додека работев на филм, фотографијата не ја напуштав. Отсекогаш сум се водел од идејата и желбата да се промовира Македонија во светот. Се трудев во сите југословенски списанија да има македонски фотографии. Во 1952 година добив награда за фотографија на годината, на светско ниво. За сето време пракав фотографии за изложби низ целиот свет. Тука треба да ги споменам двете фотографии со кои станав познат јас, но и Македонија. Тоа се фотографиите *Бишка* и *Македонец*, кои поминале низ цел свет, по сите изложби каде што сум имал можност да ги пратам. Сè со цел да ја промовирам Македонија. Во '70-тите години, по налог на Комисијата за културни врски со странство, направив една изложба од деведесетина фотографии во голем формат, која прошета во повеќе земји.

Првата објавена фотографија, 1933

Оваа изложба секогаш предизвикуваше внимание, особено пејзажите што беа на фотографиите. Немаше човек што не се праша каде е таа убава земја. Тоа за мене претставуваше најголемо задоволство. Со тоа беше исполнета мојата цел: да ја презентирам мојата земја во светот. И тука треба да кажам дека на прашањето на скорешната промоција на мојата монографија *Мојата Македонија* - зошто првиот примерок му го дадов на Киро Глигоров - одговорив дека никогаш нема да го заборавам фактот дека тој беше човекот што ме постави за директор на *Дирекцијата* и ми го сврте правецот на животот - од трговец станав уметник.

● **Се вели дека сте мајстор и вљубеник во црно-белата фотографија. Дали сега, во времето на колор-фотографијата, сте го смениле мислењето?**

- Сè уште мислам дека црно-белата фотографија е вистинската уметничка фотографија, иако денес колор-фотографијата го презема приматот.

● **Факт е дека сте работеле многу. Како тоа се одрази врз Вашиот приватен живот?**

- Целиот мој ангажман бараше од мене големи жртви. Тоа значи дека од мене се бараше целосно посветување, а истовремено запоставување на семејството, на куќата. Сепак, мојата сопруга се грижеше за сето тоа, за моите три ќерки и за сè што требаше, а јас работев. За среќа, ќерките ми беа добри и успеаја да се реализираат во животот.

● **Сето тоа веројатно некако се валоризираше. Кои се најзначајните награди што сте ги добиле?**

Првата снимена фотографија, 1927

Во сврјот дуќан, 1938

ЛИЧНА КАРТА

Во партизани, на пат за Горно Врановце, 1944

- **Роден:** на 7 март 1914 година, во Скопје, во куќа каде што сега се наоѓа Народната банка
- **Семејство:** сопруга Слободанка, ќерки Светлана, Снежана и Соња - и четири внуци
- **Образование:** гимназија и вишо трговско училиште, во 1932 година, во Скопје
- **Прва објавена фотографија:** во 1933 година, во списанието „Илустрација“ - „Љубовна игула“
- **Дуќан за фототрговија:** „Фотоаматер“ - го откупил со својот пријател Ферчо Стојанов, зетот на Киро Глигоров, во 1938 година
- **Фасциниран е:** од луѓето и убавините на Македонија
- **Возачка дозвола:** поседува и за наредните три години
- **Посакува:** дигитална камера, но сепак користи компјутери со помош на внукот Дејан
- **Документација:** поседува над 50 илјади фотографии, селектирани по теми, личности, настани...
- **Фотографската камера:** секогаш е со него

ЖИВЕЕМЕ ВО АПАТИЈА

● Што мислите за состојбата во која сега се наоѓа нашата земја?

- Не знам дали постои човек во Македонија кој знае што ќе стане со нашата земја. Мислам дека сите ние се бориме нешто да постигнеме, нешто да направиме, за да опстоиме и да биде сè добро. Но, имаме такви проблеми што човек понекогаш е збунет и доаѓаме во ситуација да си кажеме, да се прашаме дали воопшто ќе нè биде?! Сепак, јас очекувам, можеби овие денови нешто, барем малку, да се разјасни. Свесен сум дека сета оваа ситуација е резултат на некаква учена, а сепак не можеме да знаеме што ќе стане.

● Верувате ли во опстанокот на Македонија?

- Јас можеби грешам, но мислам дека нашата земја ќе опстане. Не знам кој деновиве напиша, ама се согласувам со тоа дека ние сме издржале многу потешки ситуации од оваа, и дека и и оваа ќе ја надминеме. Јас сум голем оптимист. Сепак, ми доаѓаат мигови кога се разочарувам и си велеам дека можеби не треба да бидам оптимист. Како и да е - јас останувам да верувам.

● Што, во сета оваа ситуација, Ве прави тажен и разочаран?

- Апатијатата од неизвесноста. Јас сум човек во години. За мене и не е страшно и да ме нема. Загрижен сум за децата, за младите. Многу од нив бегаат во странство. Тоа воопшто не ми е драго. Ич не ми милува. И не го знам решението, а и не верувам дека има некој што ќе каже како ќе биде. Сакам само да сме среќни и да се надеваме дека пак ќе биде сè добро. Како и да е, мора нешто итно да се преземе и да се стави крај на сета оваа работа. Се планираат избори во јануари. Јас мислам дека тоа е доцна. Можеби не се изразувам политички како што треба, но мора нешто да се направи. На улица не можете да се движите од луѓето што демонстрираат. Економската ситуација ни е катастрофална, и ако потрае уште два-три месеци - мислам дека дибидус ќе пропаднеме.

- Најголемата македонска награда, 11 Октомври, ја добив дури откако Македонија се осамостои, поточно кога првпат се додели во независна Македонија. Инаку, неколкупати пред тоа предлогот беше одбиван. Иако мој добар

пријател беше **Лазар Колишевски**, со кого често разговаравме за случувањата во чаршијата, таа власт ме одмина - не ми ја даде наградата. Сепак, на некој начин сум среќен што тоа се случи во мојата земја.

Една од најголемите почести ми беше вклучувањето во големата светска фотографска енциклопедија печатена во Швајцарија во 1985 година, каде што сум претставен и каде што сум единствениот Македонец. Оваа енцикло-

педија ги опфаќа сите значајни фотографии од 1839 до нејзиното печатење и во неа сите сме третирани подеднакво.

● Додека фотографирате, што всушност гледате?

- Мене ме интересира сè. Се обидувам да го видам она што другите не го гледаат. Наоѓам моменти во природната композиција, кои се квалитет плус што се гледа во фотографиите. Многу често ми се случува да тргнам по едно, а да фотографирам друго. Никаде не одам без мојот апарат. Се обидувам да ја следам современата технологија, особено компјутерската, во што ми помага мојот внук **Дејан**. Можностите на компјутерот се неисцрпни. Би сакал да поседувам и дигитална камера, но таа е многу скапа. Отсекогаш сум ги применувал сите технолошки новини и секогаш сум бил отворен за нив. Фотографијата за мене е еден алат што може да се искористи во најдобри цели, само ако се знае и умее.

Извлечете го максимумот од вашите девизи!

Донесете ги сите Ваши германски марки во ИК Банка - Веднаш!

Сменете ги марките во ЕВРА по фиксен курс!

Времето на германската марка одминува!
Ви остануваат помалку од 59 дена откако марката ќе УМРЕ!

(Со завршување на оваа година по наредба на Европската Централна Банка)

Кажете и збогум - и едно големо добредојде на Еврото!

Најважно од се: во колку имате штедење/ депозит во **Евра** можете да добиете подобра камата и да ја обезбедите замената на вашите банкноти - сè тоа во ИК Банка.

Каматна стапка до 7% годишно!
Љубезност + Ефикасност + Сигурност
(поддржана од Европската Банка за Обнова и Развој)

ИЗВОЗНА И КРЕДИТНА БАНКА а.д. Скопје

EXPORT & CREDIT BANK, Inc. Skopje

ИК Банка
Ваша локална банка

Тековни сметки
Штедни/депозитни книшки
Трансфер на пари и менувачница
Заеми
Хартии од вредност и инвестиции

За подетални информации обратете се во:

Извозна и Кредитна Банка,
А.Д. СКОПЈЕ

122-350

Вестерн Унион тел: 131-889

Деловна единица БИТОЛА

Тел. 097/224-266

Експозитура РЕСЕН

тел. 096/452-508

Експозитура ПРИЛЕП

098/418-983

(до хотел Липа)